

ONLAR GRUBU VE GRUBUN KAYIP ÜYESİ: IVY STANGALI¹

Elif KARAASLAN*, Turan ENGİNOĞLU**

* Arş. Gör., Dokuz Eylül Üniversitesi, elifkaraaslan@yahoo.com

** Yrd. Doç., Dokuz Eylül Üniversitesi, turanenginoglu@gmail.com

ABSTRACT

Anahtar kelimeler :
Onlar Grubu, Türk
resmi, İvy, İvi, İvy
Stangali.

Türk resim sanatı tarihinde Onlar Grubu, yöresel ve geleneksel sanat biçimlerinden yola çıkarak Türk resmine hem özgün hem de çağdaş bir yorum kazandırma amacı güden bir grup olarak karşımıza çıkar. 1946 yılında Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun 10 öğrencisi (Mustafa Esirkuş, Leyla Gamsız Sarptürk, Fikret Elpe, Mehmet Pesen, Nedim Günsür, Saynur Kıyıcı Güzelson, Hulusi Sarptürk, İvy Stangali, Fahrünnisa Sönmez ve Maryam Özacul Özcıyan) tarafından oluşturulan Onlar Grubu'nun üye sayısı, Turan Erol, Orhan Peker, Osman Zeki Oral, Fikret Otyam, Adnan Varınca gibi sanatçıların katılımıyla kısa sürede 20'nin üzerine çıkar. Son toplu sergisini 1954'te gerçekleştiren grup, daha sonra bazı üyelerin ortak amaçtan uzaklaşarak bireysel çalışmalara yönelmesi ve bazılarının da yurt dışına gitmesiyle etkisini yitirir ancak Onlar Grubu Türk resminde önemli bir hareket olarak tarihte yerini alır. Bu çalışmada Türk resminde Doğu-Batı sentezini gerçekleştirme düşüncesiyle oluşturulan Onlar Grubu ile grubun kurucuları arasında yer alan İvy Stangali'nin az bilinen sanat ve yaşam öyküsü ele alınmıştır. Elde edilen bilgiler ulaşılan görsellerle desteklenmeye çalışılmıştır.

ONLAR GROUP AND ITS MISSING MEMBER: IVY STANGALI

ÖZ

Keywords:
Onlar Group,
Turkish painting,
İvy, İvi, İvy
Stangali.

In the history of Turkish painting, Onlar Group comes out as a formation that aims to give Turkish painting both original and contemporary interpretation moving from local and traditional art forms. The group was formed in 1946 by Bedri Rahmi Eyüboğlu's 10 students (Mustafa Esirkuş, Leyla Gamsız Sarptürk, Fikret Elpe, Mehmet Pesen, Nedim Günsür, Saynur Kıyıcı Güzelson, Hulusi Sarptürk, İvy Stangali, Fahrünnisa Sönmez and Maryam Özacul Özcıyan) and the number of members increased over 20 in a short time with the participation of other artist like Turan Erol, Orhan Peker, Osman Zeki Oral, Fikret Otyam, Adnan Varınca. The group performed the last collective exhibition in 1954 then it become ineffective because of some members move away from common purpose and turn to individual work and the others go abroad. Nevertheless, Onlar Group has taken place in Turkish painting history as an important movement. In this study, Onlar Group which was created with the idea of performing East-West synthesis in the Turkish painting and one of the founders of the group İvy Stangali'a little-known art and life story were examined. The obtained information has been tried to be supposed with the visuals reached.

Giriş

Türk resminde Batıyla ilk ilişkilerin başlangıcını kesin bir tarihle belirlemek mümkün değildir ancak Batı resim dünyası ile dolaysız ilişkilerin varlığının 18. yüzyıla uzandığı söylenebilir. Bu yüzyılda bir yandan geleneksel resim sanatımız olan minyatür kendine özgü plastik kurallar içinde sürüp giderken, diğer yandan İstanbul'a gelen Batılı sanatçı gruplarının peyzajlarıyla Avrupa sanatı yavaş yavaş halkın içine sızar. Ardından mühendis okullarının ve askeri okulların müfredatlarına resim derslerinin konması ve Sanayi-i Nefise'nin kurulmasıyla yeni resim teknikleri öğretilmeye, böylece Türk resminin Batılı resim kültürüyle ilişkisi somutlaşmaya başlar (Tansuğ, 2012: 51). Bu okullarla birlikte başlayan yetenekli öğrencileri Avrupa'ya eğitim amacıyla gönderme anlayışı Osmanlı İmparatorluğu yıkılana kadar devam eder. Cumhuriyet döneminde de sürdürülen bu gelenekle, Batılı anlamda yağlıboya resim geleneğinin temsilcisi olan pek çok Türk sanatçısı, devlet tarafından sanat eğitimi almak üzere Avrupa'ya gönderilir. Nitekim çoğunluğu Sanayi-i Nefise mezunu olan ve Avrupa'da öğrenim gören bir grup genç, 1908 yılında Türk sanatının ilk sanat topluluğu olan Osmanlı Ressamlar Cemiyeti'ni kurar. Türk resim sanatında kültürel hareketlerin başlangıç noktası sayılan, sanat ve sanatçı sorunları üzerinde düşünce üreterek Türk sanat ortamının canlanması ve çok sesli olması yönünde çabalar gösteren Osmanlı Ressamlar Cemiyeti, ileride kurulacak olan ressam gruplarının oluşumuna zemin hazırlar. 1929 yılında kurulan ve Cumhuriyet döneminin ilk ressam topluluğu olan Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği, Türk sanatına Ekspresyonizm, Kübizm, Konstrüktivizm gibi açılımlarla yeni bir soluk getirmeyi ve Türk resmini Batı seviyesine çıkarmayı amaçlar, Türk sanatının sağlam temellere oturması ve yaygınlaşması için mücadele eder. Ardından kurulan D Grubu da Müstakiller gibi Batılı akımlara yönelerek Batı sanat dünyasıyla Türk resmi arasındaki mesafeyi kapatmayı, Türk resmine yeni akımların tazeliğini ve canlılığını getirmeyi amaçlar. Ne var ki, 1940'lara doğru D Grubu'nun biçimci anlayışına yönelik ilk eleştiri, biçimden ziyade toplumsal içeriğin önemini savunan Yeniler Grubu'ndan gelir.

1940'lı ve 1950'li yıllar, çağdaşlık yolunda ulusal kimliğin asla feda edilmemesi gerektiği düşüncesinin belirgin içimde ağırlığının hissedildiği, Anadolu-Batı sentezini hedef alan düşünce yapısının en çok etkili olduğu yıllar olarak karşımıza çıkar (Giray, 2003: 20). Bu dönemde ortaya çıkan Onlar Grubu, geleneksel el sanatlarında yola çıkarak resimde Doğu-Batı sentezini yakalama, böylece Türk resmine özgün bir karakter kazandırma kaygısı güder. Bu çalışmada çağdaş Türk resim tarihinde Onlar Grubu'nun ortaya çıkışı, gelişim

aşamaları ile grubun kurucuları arasında yer alan İvy Stangali'nin sanat ve yaşam öyküsü ele alınmıştır.

Onlar Grubu'nun Oluşum Süreci ve Gelişim Aşamaları

Milli kaynaklara yönelme düşüncesinin yoğun olarak yaşandığı 1940'lı yıllarda bir yandan geleneksel el sanatları motiflerine ve ulusal değerlere yönelik anlatımların bir anlamda resmin özü olduğu savunulurken diğer yandan evrensel bir çizgide kalma düşüncesiyle Batıda o sıralar yaygın olan soyut sanata yönelmenin doğruluğu üzerine tartışmalar süregelir. İlk düşüncenin doğruluğunu savunan ve geleneksel sanatlarımızdan esinler aramaya yönelen Sabri Berkel, Nurullah Berk, Elif Naci, Cemal Tollu gibi sanatçılar, geleneksel el sanatlarımızın örneklerini gerek soyutlayarak gerekse yeniden yorumlayarak çağdaş resim sanatımıza öncülük edecek değerleri yaratmaya çabalarlar, kaleme aldıkları sanat yazılarıyla bu görüşün yaygınlaşmasını sağlamaya çalışırlar. Özellikle Nurullah Berk son yılların en dikkat çeken kaygısının bir "Türk resmi" yaratma iradesi olduğunu belirtir, Türk resminin bugüne kadar büründüğü "anonim" şahsiyetsiz kisveyi atarak, kendine has karaktere varması ve sanatın milli olması gerektiğini vurgulayan yazılarıyla konuyu gündemde tutmaya çalışır (Giray, 2003: 21).

Nitekim bu dönemde Güzel Sanatlar Akademisi'nde hocalık yapan Bedri Rahmi Eyüboğlu da geleneksel el sanatlarımıza özgü değerlerin Batı resim teknikleri ile birleştirilmesi gerektiğini savunanların başında gelir. Geçmişte D Grubu'na katılarak Batı resminin çağdaş eğilimlerine açık olduğunu gösteren Eyüboğlu, bu yıllarda bireysel araştırmalarından da vazgeçmez, düzenlenen yurt gezilerine katılarak sanatsal yaratıcılıkta halk kültürü öğesini sürekli göz önünde bulundurur (Yarar Dal, 1984: 3).

Bedri Rahmi Eyüboğlu geleneksel sanatlarımızın Batının şaheser resimleri düzeyinde örneklerle dolu olduğunu, bunlardan alınacak esinlerin resim sanatımıza yeni anlamlar katacağını ve oluşturulacak bir Doğu-Batı senteziyle Türk resminin özgün bir kimliğe ulaşabileceğini savunur (Giray, 2003: 21). Bu doğrultuda yerel halk nakışlarına ait motifleri renkçi bir anlayışla resminde bir araya getiren Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun bu fikirleri sadece sanatçı ve aydınları değil aynı zamanda akademideki öğrencilerini de kısa zamanda etkiler. Bedri Rahmi, atölye öğrencilerini bir yandan geleneksel halk sanatı konusuna yönlendirirken onlara Batı resim sanatının estetik değerlerini öğrenmeden, geleneksel sanat biçimlerinin çağdaş yorumlarına ulaşılmasının olanaklı olmadığı düşüncesini aşılama çalışır, diğer yandan bir estetik, düşünsel ve ortak bir

anlayış çerçevesinde buluşarak bir grup oluşturmanın onlar için hem ilgi çekme hem de dayanışma bakımından yararına dikkat çeker. Nitekim 1946 yılının Mayıs ayında Onlar Grubu, Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun bu öğretilerinden yola çıkan on atölye öğrencisi tarafından oluşturulur. Grubun kurucu üyelerini oluşturan ilk on kişi Mustafa Esirkuş, Leyla Gamsız (Sarptürk), Fikret Elpe, Mehmet Pesen, Nedim Günsür, Saynur Kıyıcı (Güzelson), Hulusi Sarptürk, Ivy Stangali, Fahrünnisa Sönmez ve Maryam Özacul (Özcıyan)'dır (Özsezgin, 2003: 18).

O yıllarda Akademi'de antik dönemden itibaren Batı sanatının büyük ustalarına ve Batı sanat akımlarına dayalı bir eğitim verilmektedir. Bu doğrultuda Bedri Rahmi Eyüboğlu da sağlam bir resmin temelini: *"dört küheylan çeker arabamızı: biri çizgi, biri leke, biri benek, biri renk"* (Özsezgin ve Aslıer, 1989: 115) sözleriyle atölyesindeki öğrencilerine aktarmıştır. Nitekim Bedri Rahmi atölyesindeki grup üyeleri ilk yıllarında ağırlıklı olarak desen eğitimi almış, önce antik dönem heykelleri ile başlamış, sonra nü desenlere geçmişlerdir. Ardından grup üyeleri bir yandan El Greco, Albert Dürer, Leonardo Da Vinci, Rembrandt, Michelangelo gibi Batı ustalarının eserleriyle yakından ilgilenirken bir yandan da Türk halk sanatındaki kilimleri, nakışları, seramik ve bakır motifleri ile Levni, Nakkaş Osman gibi Türk minyatürünün en önemli ustalarını tanımaya çalışmışlardır. Böyle bir ortamda grubun oluşum sürecine hakim olan düşünce: *"Biz Batı kökenli bir eğitim alsak da kendi kaynaklarımızı, geleneğimizi gözden uzak tutmamalıyız"* olmuştur. Bu yolla Doğu-Batı sentezine ulaşmayı düşünmüşlerdir (Doyran, 2003: 33). Kısacası Onlar Grubu, geleneksel halk sanatlarına ait motifleri Batı tekniği ile sentezleyip tuvale aktararak Türk resmine özgün bir kimlik kazandırma amacıyla ortak bir çatı altında birleşen genç sanatçılar tarafından kurulmuştur.

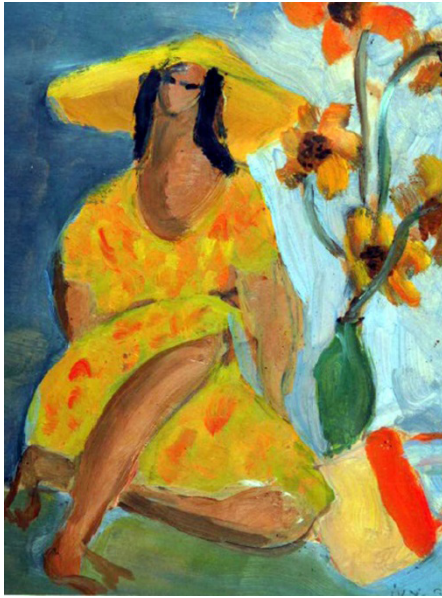
Grup çatısı altında bir araya gelen on genç ressam varlığını belirleyen ilk sergilerini 13 Mayıs 1946'da akademi yemekhanesinde açarlar. Bu sergide herhangi bir manifesto yayımlamazlar ancak vermek istedikleri mesaj sergi afişinde kendini belli eder. Üzerinde hem El Greco'nun figürleri hem de Anadolu'ya özgü bir kilim motifi bulunan bu afişle, grup sanatçıları her iki motife de sahip çıkacaklarının, ne tamamen Doğuya ne de tamamen Batıya yönelmenin çağdaş sanat oluşumları açısından tutarlı sayılamayacağını mesajını vermeye çalışırlar. İkinci sergilerini 15 Kasım 1947'de Beyoğlu Asmalımescid Balyoz Sokak 25 numarada bulunan Leyla Gamsız'ın *"2,5 odalık dairecik"*inde açan Onlar Grubu'nun üye sayısı Turan Erol, Osman Zeki Oral, Alis Aş, Sedat Barkkuran, İhsan İncesu, Antranik Kılıç, Edith Leitner, Fikret Otyam, Orhan Peker ve Meryem

Palavan'ın katılımıyla yirmiye ulaşır (Özsezgin, 2003: 18).

İlk iki serginin ardından Onlar Grubu her yıl bir sergi açmayı başarır. 1948 yılında Beyoğlu Sanatseverler Kulübü'nde sergi açan grup, 1949 yılında yine aynı mekanda düzenler sergilerini. 1951 yılında Taksim Fransız Konsolosluk'unda, 1952 ve 1953 yılında Beyoğlu Amerikan Haberler Merkezi'nde sergi açarlar. Son toplu sergilerini ise 1954 yılında yine Beyoğlu Amerikan Haberler Merkezi'nde gerçekleştirirler. Bu sergiden sonra bazı sanatçıların grup üyeliğinden ayrılarak bireysel ve karma sergilere yönelmeye başladığı göze çarpar. Nitekim artık işlevini tamamladığı düşünülen grup, herhangi bir dağılma kararı almadan 1955 yılında sona erdirilir (Özsezgin, 2003: 19).

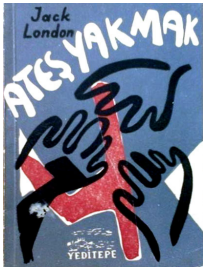
Ivy Stangali

Onlar Grubu'nun kurucuları arasında yer alan Ivy Stangali'nin doğum tarihi ile ilgili herhangi bir kaynağa rastlanmamıştır ancak İstanbul'un Rum azınlıklarından olduğu bilinmektedir. Babasını küçük yaşta kaybetmiş, Beyoğlu'nda kız kardeşi ve felçli olan annesi ile birlikte yaşamıştır. Resim tutkusu onu İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'ne yönlendirmiştir. O yıllarda Akademi'ye ya misafir öğrenci ya da asli öğrenci olarak alım yapılmaktadır. Asli öğrenciler için girişte üç aşamalı bir sınav bulunmaktadır. İlkinde, gördüğünü çizibilme yeteneğini ölçen desen sınavı; ikincisinde, yaratıcı düşüncesini ölçen hayalden resim sınavı yapılmaktadır. Son aşama olan mülakatta ise alınacak öğrencinin konuşması, toplum içindeki duruşu değerlendirilmektedir. Ne var ki misafir öğrenciler için mülakat aşaması söz konusu değildir. Değerlendirmeyi yapan hoca bu öğrencinin çalışmalarını beğendiği takdirde o kişi için misafir öğrencilik konumunu başlatabilmektedir. Nitekim Stangali de 1944 yılında Akademi'ye önce misafir öğrenci statüsünde kabul edilmiş, 1945 yılında asli öğrenci olarak Bedri Rahmi atölyesinde öğrenim görmeye başlamıştır. Onlar Grubu'nun kurucu on üyesinden biri olarak grup sergilerinde yer almış ve 1949 yılında Akademi'den mezun olmuştur (<http://www.sanattanyansimalar.com/yazarlar/celal-binzet/ivy-stangali-golgeye-dusen-isik/692/>).

Resim 1. İvy Stangali, "Oturur Kadın", 15x11 cm, Kağıt Üzerine Yağlıboya

Akademi'den ayrıldıktan sonra atölyede sanat çalışmalarına devam eden Stangali'nin, bu yıllara ait çalışmalarından günümüze ulaşabilen kaynaklar mektuplarına iliştirdiği çizimler ve resimlemiş olduğu kitap kapaklarıyla sınırlı kalmıştır. Sanatçı 1953'te Jack London – Ateş Yakmak, 1955'te Nevzat Üstün – Cüceler Çarşısı, 1962'de Homeros – İlyada kitaplarının kapak ve iç resimleri ile 1964'te yayımlanan Thomas More – Ütopya kitabının kapak resmini yapmıştır (<http://www.internationaleonline.org/media/files/08-turkce.pdf>).

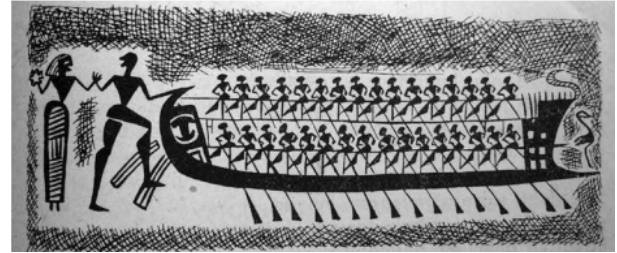
Resim 2. İvy Stangali Tarafından Resimlendirilmiş Kitap Kapakları

Azınlıklara yönelik tepkilerin arttığı 1955 yılı pek çok azınlık vatandaşı gibi Stangali için de sıkıntılı geçmiştir. Bir yandan yaşama tutunmaya çabalarken diğer yandan sanatını sürdürmeye çalışmıştır. Yaşanan bu gelişmeler Türk sanat ortamının da giderek daha fazla millileşmesine ve sanatçının bu ortamın dışında kalmasına neden olmuştur (Tansuğ, 1993: 62).

Resim 3. İvy Stangali'nin Mektuplarından Bir Çizim

İlk Kıbrıs Hava Harekati sonrası 16 Mart 1964'te, Türkiye'de yaşayan Rum vatandaşların sınır dışı edilmesine yönelik kararnamenin yayınlanmasının hemen ardından, ülkesine gönderilecek Yunan uyruklu yaklaşık 12.000 Rum vatandaşın isim listeleri gazetelerde yayımlanmıştır. Bu kararnameye göre yanlarına en fazla 20 kg ağırlığında yük ve 20 dolar almasına izin verilen Rumlar bir hafta içerisinde ülkeden ayrılarak Yunanistan'a gönderilecektir. Ailesi yıllar öncesinden kayıtlarını Türkiye'ye getirmedikleri için ismi gönderilecekler listesinde yer alan Stangali için, o sıralar gazetecilik yapan sınıf arkadaşı Fikret Otyam, dönemin yönetim katındaki etkin isimlere başvurarak onun yurt dışına gönderilmesini engellemeye çalışmıştır (<http://www.sanattanyansimlalar.com/yazarlar/celal-binzet/ivy-stangali-golgeye-dusen-isik/692/>). Ayrıca aralarında Nevin Çokay'ın bulunduğu diğer arkadaşları da imza toplayarak sınır dışı edilme kararını iptal ettirmeye çalışmışlar ancak tüm bu çabalar sonuçsuz kalmıştır (<http://ankasahaf.blogspot.com.tr/2015/08/bir-kitap-kapagndaki-surgun-hikayesi.html>). Doğup büyüdüğü, kimliğini oluşturduğu, sanatı aracılığıyla toplumla bağ kurduğu şehirden ayrılmak zorunda kalan Stangali, Yunanistan gemisine hocası Bedri Rahmi ve sınıf arkadaşı Alis Aş tarafından uğurlanmıştır (http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/kultur-sanat/50977/Kent_belleginin_gocu.html).

Resim 4. İvy Stangali'nin Mektuplarından Bir Çizim

Yaşadığı sürgün deneyiminden oldukça etkilenen ve yeni yaşamına adapte olmakta zorluk çeken İvy Stangali, Atina'ya ulaşmasının ardından hocası Bedri Rahmi'ye yazdığı 10 Kasım 1964 tarihli mektubunda, içinde bulunduğu ruh halini şu sözlerle dile getirmiştir:

"Sevgili Hocam, buraya geleli yirmi gün oldu, size bir tek satır yazamadım. Kim bilir neler düşündünüz! Doğrusu şimdi de zor yazıyorum. İçimde korkunç bir boşluk var, hiçbir şeyle ilgilenemiyorum... Atina güzel şehirdir, fakat bu şartlar altında değil... ev yok, deniz yok ve ikisini de korkunç bir şekilde özliyorum. Resim yapabiliyordum, fakat boyaların İstanbul'da, burada ise boyalar çok pahalı, yerim de yok (...). Yol boyunca bir sürü insan ağlıyordu, herkesten çok ben, fakat Atina'ya inmeye başlayınca herkes gülmeye, şakalaşmaya başladı, ben ise... nasıl tarif edeyim bilmiyorum... ölüm gibi bir şey duydum (...). Burada insanları da tanımak istemiyorum, hep İstanbul'dakilerle uğraşıyorum. Atölye... ev... Mühürdar, deniz kıyısı, martıların sesi, Saynur (Kıyıcı)'ın damı üzerindeki güvercinler... Yirmi gündü ne deniz, ne güvercin, ne martı sesi, ne de kedi (...). Hocam İstanbul'a dönmek için çareler arayıp duruyorum, fakat şunu anladım: Önce çalışıp para kazanmalıyım, çünkü ister Paris, ister Bulgaristan, ister doğrudan doğruya İstanbul'a dönüş parasız olamaz (...). Bana uzun uzun anlatın oraları. Ne yapıyorsunuz, kimleri görüyorsunuz, neye kıızıyorsunuz, neye sevinyorsunuz... Sakın bana kızmayın, şimdiye kadar yazamadım diye.."

Çok çok fenayım, anlatamıyorum. Çok çok sevgilerle, İvy Stangali" (<http://www.internationaleonline.org/media/files/08-turkce.pdf>).

Resim 5. İvy Stangali'nin Mektuplarından Bir Çizim

Stangali'nin Atina'daki yaşamı ile ilgili kesin bilgiye ulaşılammıştır ancak Bedri Rahmi Eyüboğlu'na yazdığı mektuptaki "(...) Kimseyi tanımak istemiyorum. Yalnız bir hanımla tanıştım. Şarkıcı imiş (...) Bu hanım beni bir editöre gönderdi, tanıştırdı daha doğrusu; o da beni bir dergi yayınevine gönderecek. Resimlediğim kitaplarım yanımdadır, onları göstereceğim" (<http://www.internationaleonline.org/media/files/08-turkce.pdf>) sözlerinden orada da kitap kapağı resimleme işine devam ettiği düşünülmektedir.

Resim 6. İvy Stangali'nin Mektuplarından Bir Çizim

Resim 7. İvy Stangali'nin Mektuplarından Bir Çizim

Doğum tarihi gibi ölüm tarihi ile ilgili bilgiye de ulaşılammayan İvy Stangali'nin zorunlu göçten sonraki yaşamını Atina'da geçirdiği ve orada vefat etmiş olduğu düşünülmektedir. Sanatçının ismi, 2014 yılında Babil Derneği tarafından düzenlenen ve 1964 Rum göçünün ele alındığı "20 Dolar 20 Kilo" isimli sergide ve 2015 yılında Bedri Rahmi Eyüboğlu'na gönderilmiş mektupların sergilendiği "Biz Mektup Yazdık-Bedri Rahmi Eyüboğlu ve Çağdaşlarından Mektuplar" sergisinde yer almıştır.

Sonuç

Anadolu'nun çeşitli yerlerinden yola çıkarak Bedri Rahmi Eyüboğlu atölyesinde bir araya gelen Onlar Grubu, hocalarının teşvikiyle yeni bir sanat görüşü çerçevesinde birleşerek sekiz yıl boyunca birlikte sergiler açmıştır. Oluşumunun ardından kısa zamanda geniş bir kitleye ulaşan grup sanatçıları, gerek ele aldıkları konularla gerek anlatım teknikleriyle sanat çevresine yeni bir soluk kazandırarak Doğu-Batı sentezinin Türk sanatına benimsetilmesinde etken ve etkili olmuştur. Türk sanat tarihinde kendinden söz ettirmeyi başarabilmiş olan Onlar Grubu, Türk resminin modern gelişimi açısından önem taşıyan oluşumlardan biri olmuştur. Üyelerinden bazıları zaman içinde ortak düşünce yapısından belki uzaklaşmış olsalar da yarattıkları biçimsel özgünlüklerle Türk resim sanatı tarihi içinde yerlerini almışlardır.

Yapılan literatür taramasında Onlar Grubu'nun kurucuları arasında yer alan İvy Stangali ile ilgili kaynakların oldukça sınırlı olduğu görülmüş, bu nedenle İvy Stangali ile ilgili çalışma yapmanın gerekli olduğu düşünülmüştür. İstanbul'un Rum azınlıklarından olan Stangali, İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Bedri Rahmi Eyüboğlu atölyesinden mezun olmuş, Onlar Grubu dağılana kadar grup sergilerinde yer almıştır. 1964 yılında Rum vatandaşlara yönelik yayınlanan kararnameyle İstanbul'dan ayrılarak Atina'ya yerleşmiş ve sonraki yaşamını ülke dışında geçirmiştir. İvy Stangali'nin günümüze ulaşabilen resim sayısı oldukça azdır ancak kapak resimlerini yaptığı kitaplara bugün de ulaşabilmek mümkündür.

KAYNAKLAR

DOYRAN, Yıldız. "Turan Erol ile On'lar Grubu Üzerine" Rh+ Sanat, Sayı:7 (Kasım-Aralık 2003)

GİRAY, Kıymet. "Resim Sanatımızda On'lar Grubu" Rh+ Sanat, Sayı:7 (Kasım-Aralık 2003)

ÖZSEZGİN, Kaya. "Onlar" Bir Grup Dayanışması" Rh+ Sanat, Sayı:7 (Kasım-Aralık 2003).

ÖZSEZGİN, Kaya ve ASLIER, Mustafa. *Başlangıcından Bugüne Çağdaş Türk Resim Sanatı Tarihi*. 4. Cilt. İstanbul: Tıglat Yayınları. 1989.

TANSUĞ, Sezer. *Türk Resminde Yeni Dönem*. 3. Basım, İstanbul: Remzi Kitapevi. 1993

TANSUĞ, Sezer. *Çağdaş Türk Sanatı*. 9. Basım. İstanbul: Remzi Kitapevi. 2012.

YARAR DAL, Esin. "On'lar Grubu" Yeni Boyut, Yıl:3, Sayı:24 (Haziran 1984).

Erişim Kaynaklar

BİNİZET, Celal. "Ivy Stangali / Gölgeye Düşen Işık" (24 Ağustos 2015), 24 Kasım 2017.

<http://www.sanattanyansimalar.com/yazarlar/celal-binzet/ivy-stangali-golgeye-dusen-isik/692/>

KUMPASOĞLU, Burak. "Bir Kitap Kapağındaki Sürgün Hikayesi: Ressam İvi Stangali", (23 Ağustos 2015), 20 Kasım 2017.

<http://ankasahaf.blogspot.com.tr/2015/08/bir-kitap-kapagndaki-surgun-hikayesi.html>

ÖZBEK, Ayşegül. "Kent Belleğinin Göçü", (15 Mart 2014), 20 Kasım 2017.

http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/kultursanat/50977/Kent_belleginin_gocu.html

WINCHESTER, Dilek ve BÜYÜKTAŞCIYAN, Hera. "İvi Stangali'ye İthafen" İstanbul: Şamda Kayısı Fanzin. Sayı: 8, (Aralık 2015), 25 Kasım 2017.

<http://www.internationaleonline.org/media/files/08-turkce.pdf>

¹"Onlar Grubu'nun Çağdaş Türk Sanat Eğitimine Yansımaları" adlı doktora tezinden üretilmiştir. Bu makale, 23-24 Kasım 2017 tarihlerinde Antalya'da düzenlenen 4. Uluslararası Eğitim, Uzaktan Eğitim ve Eğitim Teknolojileri Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuş, bildiri özeti kitap olarak yayımlanmıştır.